Carta de matinada sobre Josep Amat

written by Josep M. Boixareu Vilaplana | 8 de desembre de 2025
Amics, amigues,
Ahir (a hores d'ara ja serà despús-ahir) vaig fer un viatge curt però intens. Entre primera hora i mig matí un matrimoni amic ens va recollir a Llerona, a la mateixa porta de casa, per dur-nos a Montserrat. Com abans, els homes al davant i les dones al darrere; motiu, les meves cames, tothom em cuida, no hi ha com ser vell i estar rovellat, té els seus avantatges. A més de la meva esposa, els bons amics em permeten d'arribar a llocs on tot sol no podria anar-hi, en aquest cas al museu de Montserrat a visitar l'exposició que, amb motiu del Mil·lenari, s'hi fa de pintures del nostrat pintor impressionista català, Josep Amat i Pagès. L'amic ens va deixar a la mateixa porta del museu i ben asseguts a dins el vam esperar.

Mentre esperem l'amic repassem la trajectòria del pintor. Josep Amat va néixer el 1901 i va morir el 1991. Una manera de definir-lo els qui no som experts en art és qualificant-lo com un pintor a l'aire lliure amb dos vessants: la rural i la urbana. Aquestes seran les dues temàtiques en què es divideix l'exposició. La rural amb fons de parets verdes i la urbana amb fons vermell. Avanço que, un cop visitada l'exposició, en ambdues temàtiques hi senyoregen els arbres; jo sempre m'hi fixo com si fossin la salvació de la natura que sorgeix de la terra. Els arbres ens donen vida. Josep Amat va passar una llarga temporada a París, però els seus escenaris preferits van ser Barcelona, els pobles de Catalunya i els seus paisatges. Va tenir una especial predilecció per Sant Feliu de Guíxols on va conèixer la seva esposa, Isabel Girbau, amb qui es va casar el 1936, essent padrí de noces el seu gran amic i pintor Joaquim Mir. Ha exposat a Europa i Llatinoamèrica i, naturalment, a Barcelona. Al MNAC el 1992 i el 2004 amb la

seva obra *Vista de París,* de 1935, que forma part de la Col·lecció Carmen Thyssen-Bornemisza d'art català. A la Sala Parés va exposar-hi durant gairebé cinquanta anys. Recordo haver-hi visitat l'exposició que es va fer de la seva obra el 2016 amb motiu del 25è aniversari de la seva mort. La relació de guardons i homenatges no cabria en aquesta carta. Em limito a esmentar que el 1987 va rebre la Creu de Sant Jordi.

En arribar l'amic que ens havia dut fins al museu, vam entrar a l'exposició. A mi em van facilitar una cadira de rodes que em va permetre visitar amb detall i comoditat l'exposició que va durar dues hores ben bones. I, molt important, amb un guia d'excepcional qualificació pel coneixement que té del pintor i de la seva obra. A l'entrada el títol de l'exposició: ***Josep Amat*** *La humanització de la natura*. La primera pintura, Montserrat! Continuem amb un reguitzell de finestres obertes a la natura gràcies als pinzells d'Amat. Arbres, camps, un pagès amb el cavall i l'arada, camins que menen cap a l'horitzó blau o nebulós, roderes que deixaven els carros, tartanes, natura amb una bellesa que corprèn. Recordo que no soc entès en pintura ni en art en general, però no soc aliè a la bellesa i des de la meva cadira de rodes m'anava emplenant dels sentiments que els paisatges d'Amat m'afloraven molt endins.

Entrarem a la temàtica urbana. Només un bon pintor com Josep Amat pot extreure de la ciutat tanta bellesa. El guia ens explica la primera pintura amb passió, en remarca els detalls, ens fa viure l'escena. Es tracta d'una tela molt especial: la rambla de les Flors de Barcelona amb una parada en primer terme a l'esquerra d'aquelles que els més grans enyorem. Color, color, del terra cap amunt; sembla que sento el perfum de les flors dessota els plàtans de la rambla barcelonina de tota la vida. Al fons, a l'esquerra, la portalada marronosa de l'església de Betlem. A dalt, al centre, el blau d'un cel tan sols decorat amb uns petits núvols mig amagats entre el fullam dels arbres; a la dreta un dels quioscs de diaris i revistes de quan el paper ennoblia la lectura. Una mica més a la dreta,

més lluny, la punta d'una altra parada de flors; enmig del passeig acabat de regar, hi destaca la figura d'una dona vestida de blau que es reflecteix al mirall d'aquell terra. Amat matinava, ens explica el guia, no tant per la llum com per la gent que sempre tafanejava a l'esquena del pintor. I, a l'esquerra de la pintura amb el fons vermell de la sala, tremolejava una pantalla en blanc i negre que recordava aquelles pel·lícules mudes de Charlot. Necessitàvem les explicacions del guia i ens les donà. Aquella mena de pel·lícula l'havia filmat l'amic de Josep Amat, el pintor Joaquim Mir. Què representava? Doncs el mateix Amat pintant aquell quadre de la rambla de les Flors envoltat dels badocs que ja rondaven en aquella hora matinera. Un document per a la història de la pintura catalana i per a la història del cinema que ara resplendia al museu de Montserrat.

Continuàrem recorrent estampes d'altres viles. Les rambles barcelonines anaven apareixent en diferents estacions de l'any: la resplendor de la primavera o la gamma cromàtica de la tardor. Hi apareixien tramvies i carros tirats per cavalls. Caldes de Malavella i un record l'explicació del qual ens va posar la pell de gallina. Es tractava d'una vista del passeig de Sant Feliu de Guíxols amb el mar al fons fet durant la Guerra Civil espanyola. El pintor, que no era del grat dels incontrolats l'havia pintat des de casa seva durant diversos dies mirant pel forat d'una escletxa de la porta tot jugant-se la vida. L'art, la bellesa, la passió per pintar havia pesat més que el risc.

Els darrers quadres de l'exposició pertanyen a Barcelona. La seva casa del Putxet des de diferents punts de vista amb els colors d'una paleta amb aquells relleus de pintura que en si mateixa era un vertader quadre. L'empremta de la seva catalanitat la plasma en una pintura amb el passeig de plataners despullats que a l'esquerra deixen veure l'edifici rogenc del Parlament de Catalunya, símbol d'una de les democràcies parlamentàries més antigues del món. La darrera

pintura és com un comiat del pintor que honora la seva ciutat amb unes vistes de Barcelona pinzellades des de casa seva amb el mar al fons i Montjuïc a la dreta; enmig encara no hi havia els grans edificis que van amagar els verds. Una joia de l'impressionisme català pintada per un dels seus màxims representants, Josep Amat i Pagès.

No sé si alguns ho haureu endevinat. La cirereta d'aquesta memorable jornada és que el guia excepcional era el fill del pintor, l'amic Josep Amat i Girbau. S'entén que en cada quadre hi havia una explicació des del cor que havia escoltat del seu pare les profunditats d'una pintura que és un llegat tant artístic com espiritual per als catalans i per a la humanitat sencera. Ara, a la mitjanit, encara m'emociona el que vaig veure i sentir ahir al museu de Montserrat. L'exposició ***Josep Amat*** *La humanització de la natura* ha estat prorrogada un mes. No em sorprèn gens, com no m'ha sorprès la mostra d'amistat, allò tan preuat, d'en Josep Amat Girbau, també Creu de Sant Jordi, i de la seva esposa.

Vostre,
Josep Maria Boixareu Vilaplana